

KINDERPARTICIPATIE
DE SCHAKEL NAAR DEMOCRATIE

WE DOEN HET SAMEN

HANDREIKING
KINDERBURGEMEESTER
EN KINDERGEMEENTERAAD
VOOR
GEMEENTERAADSLEDEN
WETHOUDERS &
BURGEMEESTERS

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD :	Beste raadsleden, wethouders en burgemeesters	3
	Kinderrechtenchecklist	4
HOOFDSTUK 1:	Waarom kinderp participatie?	5
HOOFDSTUK 2:	Waarom een kinderburgemeester?	6
	Conclusies Landelijke Dag voor Kinderburgemeesters 2017	8
HOOFDSTUK 3:	Kinderburgemeester als schakel tussen kinderp participatie en democratie	9
	Manifest voor gemeentes	12
HOOFDSTUK 4:	Hoe ondersteun je een kinderburgemeester en een kindergemeenteraad?	13
HOOFDSTUK 5:	Voorbeeldmotie kinderrechten en kinderp participatie	21

AUTEURS:

Willemijn Dupuis (Stichting KinderrechtenNU)
Diantha Rumahlewang (Stichting KinderrechtenNU)

ADVIES:

Prof. dr. Jan Willems, emeritus hoogleraar Rechten van het kind, Universiteit Maastricht

REDACTIE, VORMGEVING EN ILLUSTRATIE:

Gemma Plum (www.AnarchicApproach.com)

EINDREDACTIE

Hanneke Poelmans (www.PuntPoef.nl)

FOTOGRAFIE

Fotografie 2017: Bionda Heeringa (www.kinder-fotograaf.nl)
Omslag & Fotografie 2018: Tanja Holzhaus (www.HolzhausFotografie.nl)

OVER STICHTING KINDERRECHTENNU

Stichting KinderrechtenNU (KRNU) richt zich op kinderp participatie, het toerusten van het kind als actor in het gezin, de school, de wijk en de maatschappij.

KRNU stelt zich ten doel om het Kinderrechtenverdrag duurzaam te verankeren in de (Nederlandse) samenleving. Zij stimuleert de overheid om de kinderrechten te verankeren in wetgeving en beleid, en benadrukt dat investeren in NU positieve opbrengsten zal opleveren voor LATER. Preventie vóór interventie en reparatie is voor KRNU dan ook het sleutelwoord.

BESTE RAADSLEDEN, WETHOUDERS EN BURGEMEESTERS,

Met veel plezier presenteren wij u deze handreiking. Deze handreiking is tot stand gekomen in samenwerking met de Stichting KinderrechtenNU, het Nederlands Genootschap van Burgemeesters, de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden, het Ministerie van Binnenlandse Zaken, de Wethoudersvereniging, de Vereniging van Griffiers en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Op dit moment kent Nederland 45 kinderburgemeesters. Hoog tijd om te leren van de ervaringen van gemeenten die een kinderburgemeester hebben aangesteld en de opgedane lessen breed te delen. Vandaar dat deze handreiking vandaag voor u ligt. U speelt tenslotte een belangrijke rol: de raad bepaalt of een kinderburgemeester wordt aangesteld. Daarom richten we ons tot u en willen we u wijzen op het belang van kindparticipatie.

We doen het samen!

Kajsa Ollongren, minister

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Willemijn Dupuis-Tombrock, directeur

KINDERRECHTEN
NU

Jan van Zanen, voorzitter

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Renée Wiggers, voorzitter

VERENIGING
VAN GRIFFIERS

Bahreddine Belhaj, voorzitter

Nederlandse Vereniging
voor Raadsleden

Jacques van Loevezijn, bestuurslid

Wethoudersvereniging

Hilde Westera, directeur

Nederlands
Genootschap
van Burgemeesters

“Kinderen zijn niet de mensen van morgen, maar zijn mensen van vandaag. Ze hebben het recht serieus genomen te worden en met liefde en respect behandeld te worden. Ze moeten de kans krijgen om uit te groeien tot wie ze bedoeld zijn. ‘De onbekende persoon’ in hen is onze hoop voor de toekomst.”

– Janusz Korczak

Janusz Korczak (1878-1942) was een Poolse kinderarts, pedagoog, kinderboekenschrijver, en grondlegger van de Rechten van het Kind.

“De rechten van het kind eisen een nieuwe ethiek die de gezonde ontwikkeling van elk kind als mens en burger vooropstelt. Wat Korczak persoonlijk voorleefde, moeten wij maatschappelijk waarmaken.”

– Prof. dr. Jan C.M. Willems

Prof. dr. Jan C.M. Willems is oud-hoogleraar Rechten van het kind aan de Vrije Universiteit Amsterdam en Universiteit Maastricht.

WAT HEB JE NODIG OM OP TE GROEIEN...

Vink aan:

- Ouders of verzorgers liefde en zorg
- Een opvoeding met normen en waarden en het goede voorbeeld krijgen
- Ontwikkeling verantwoordelijkheidsgevoel leren voor jezelf te zorgen en voor anderen en leren met geld om te gaan
- Elke schooldag naar school gaan
- Goed onderwijs krijgen beschermd worden tegen te hoge verwachtingen leren omgaan met (gezonde) stress
- Geaccepteerd worden
- Ruimte en tijd voor jezelf
- Ruimte en tijd om te spelen
- Gezond eten genoeg beweging genoeg slaap
- Lichamelijke verzorging
- Hulp bij het bereiken (of behouden) van een gezond gewicht
- Een gezonde omgeving een rookvrije omgeving een veilige omgeving

- Bescherming tegen gehoorbeschadiging
- Beperkte tijd achter beeldschermen
- Bescherming tegen schadelijke informatie met name op internet en tv
- Voorlichting over seksualiteit
- Voorlichting over alcohol en drugs gokken internet en social media verslaving
- Extra hulp krijgen als je het nodig vindt
- Bescherming tegen en hulp krijgen bij ongezonde stress of nare gebeurtenissen
- Het verschil leren tussen grappen maken en pesten en niet steeds gepest worden
- Niet geslagen worden niet uitgescholden worden niet vernederd worden
- Niet bij een vechtscheiding betrokken worden
- Niet mishandeld worden niet verwaarloosd worden niet uitgebuit worden geen ongewenst lichamelijk contact
- Mee kunnen doen meepraten en mee beslissen thuis op school in de buurt
- Mensen die naar jouw mening vragen en luisteren

Als je denkt dat er iets niet goed gaat met jou of met je vriendje of vriendinnetje, of bij een klasgenoot of iemand uit je buurt, dan is er voor jou de **KINDERHULPCODE**

Is jouw omgeving *Kinderrechtenproof* of moet er iets verbeterd worden?

AAN DE SLAG!

Informatie kun je vinden op:
www.kinderburgemeesters.nl
 Of vraag advies aan je burgemeester
burgemeester@.....nl

Je kunt ook **DE KINDERTELEFOON**
 bellen: **0800 0432**

Zoek een volwassene die je vertrouwt, die naar je luistert en die je helpt.

JE STAAT ER NIET ALLEEN VOOR!

Heel veel mensen kunnen luisteren en helpen!
Je moeder, je vader, de juf, de meester, familie, buren, vrienden, de dokter, de politie, de burgemeester of...
 je weet vast nog wel iemand die je kunt vertrouwen.

HOOFDSTUK 1: WAAROM KINDERPARTICIPATIE?

Ieder kind heeft het fundamentele recht om zichzelf te ontwikkelen en daar moet de gelegenheid voor gegeven worden. Bijzondere aandacht moet gaan naar datgene wat ieder kind hiervoor nodig heeft.

De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties heeft in 1989 deze opvatting onderschreven met het Kinderrechtenverdrag – officieel het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (VRK). Alle zaken waar kinderen in de leeftijd van 0 tot 18 jaar mee te maken kunnen krijgen zijn hierin opgenomen:

- Voorzieningsrechten
- Beschermingsrechten
- Participatierechten

Sinds Nederland het Kinderrechtenverdrag in 1995 heeft geratificeerd, zijn de artikelen ook geldig in Nederland. Op het gebied van de voorzienings- en beschermingsrechten scoort Nederland redelijk goed en staan we op de zesde plaats. Maar uit de monitoring van de naleving van het Kinderrechtenverdrag blijkt: Nederland scoort ondermaats op het gebied van kinderpacticatie. Op deze indicator zweeft Nederland mondiaal tussen de 51^e en 61^e plek.

Deze participatierechten zijn juist een voorportaal voor de naleving van voorzienings- en beschermingsrechten. De kinderen moeten zelf kunnen laten horen of voorzieningen en bescherming voor hen voldoende en toereikend zijn.

Het ambt kinderburchemeester vestigt de aandacht op artikel 12 van het Kinderrechtenverdrag dat erkent dat ieder kind het recht heeft op vrije meningsuiting en het recht om gehoord te worden in zaken waar een kind direct door wordt geraakt. Deze participatie is een belangrijk onderdeel van de ontwikkeling van een kind. Leren meedenken, naar elkaar luisteren, begrijpen wat er speelt, het vormen van een eigen mening, daarover praten en samen tot een beslissing komen is een fundament voor de democratie.

Tekening gemaakt door Gemma Plum tijdens de tweede Landelijk Dag van Kinderburchemeesters op 14 oktober 2017 in Delft.

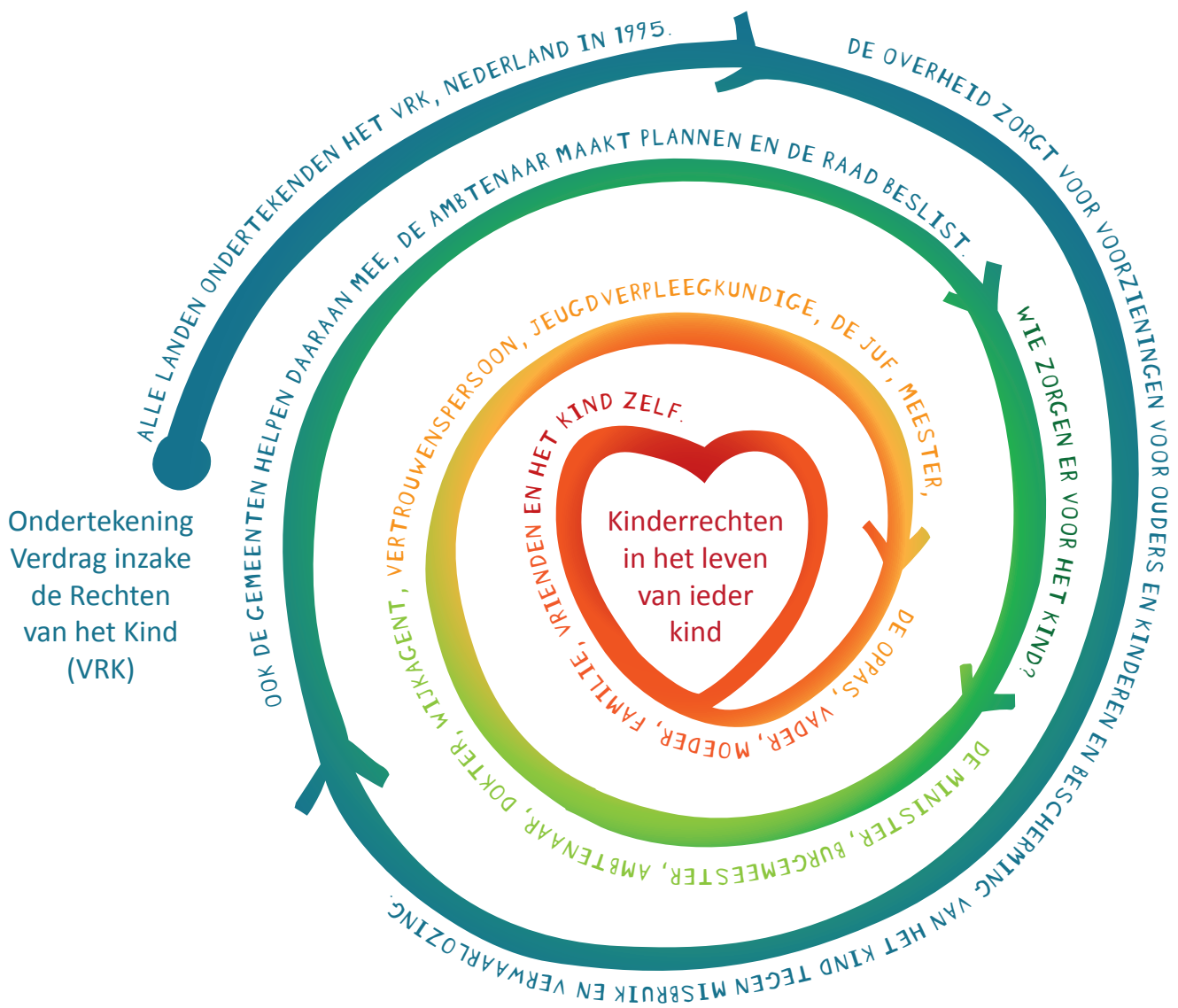

HOOFDSTUK 2: WAAROM EEN KINDERBURGEMEESTER?

Op welke manier is het ambt van de kinderburgemeester een uitwerking van artikel 12?

Een kind groeit niet alleen op. Dit gebeurt als onderdeel van een familie, maar ook van een bredere – democratische – gemeenschap. Het beleid dat een gemeente voor een kind maakt, raakt dit kind direct. En dat betekent dat zij of hij hierin gehoord dient te worden.

Maar een kind heeft geen stemrecht. Dat betekent dat zij of hij niet gehoord wordt in de democratische beslissingen tot zij of hij 18 jaar is. Het kinderburgemeesterschap (en de ondersteunende kindergemeenteraad) maakt het mogelijk voor kinderen om zich al eerder te laten horen en zich toe te rusten als actor in het gezin, de school, de wijk en de maatschappij.

SERIEUS NEMEN

Kinderombudsvrouw Margrite Kalverboer vindt het belangrijk dat er kinderburgemeesters zijn, zo zegt zij op de website Kinderrechten.nl. Volgens haar weten kinderen beter wat goed voor hen is dan volwassenen. Zij vindt het dan ook belangrijk dat de kinderburgemeesters daadwerkelijk serieus worden genomen.

Het is tijd voor een paradigmashift, een verschuiving in denken en daarmee een vernieuwende insteek van kinderparticipatie: van informeren over rechten en plichten, naar het leren aan te geven en te formuleren wat je als kind nodig hebt om veilig op te groeien.

Voor een kind is het leren ontwikkelen van luistervaardigheden, sociale interactie en gesprekstechnieken van groot belang.¹ Als volwassenen kunnen wij kinderen een stevig fundament laten leggen voor hun toekomstige deelname aan onze democratische samenleving. Dit bereiken we door kinderen te laten oefenen in het vormen van hun eigen mening, het laten horen van hun stem, het leren luisteren naar anderen, het serieus leren nemen van de ideeën van anderen en deze tegen hun eigen ideeën af te wegen en tot slot om te leren om samen beslissingen te nemen. Daarmee wordt niet alleen geïnvesteerd in de kinderen van nu, maar ook in de volwassenen, de opvoeders van de toekomst.

Kindergemeenteraadslid Sibelle: “Ik heb in het jaar dat ik kindergemeenteraadslid was, geleerd om met volwassenen te praten.”

Op de Landelijke Dag van Kinderburgemeesters in 2017 hebben kinderburgemeesters samen een manifest geschreven waarin de rol, taak, onderwerpen en benodigde ondersteuning voor de uitoefening van het kinderburgemeesterschap staan opgenomen. Het geeft een duidelijk beeld van het belang dat kinderen zelf toeschrijven aan het ambt. Eén boodschap staat centraal: om goed op te kunnen groeien heb je elkaar nodig. Hiervoor moet je als kind de ruimte hebben om zelf aan te kunnen geven wat je nodig hebt om op te groeien. De titel van het manifest is ‘We doen het samen’.

De inspiratie voor dit manifest was een uitspraak van de voormalige Amsterdamse burgemeester Eberhard van der Laan² die zich altijd sterk heeft gemaakt voor de naleving van kinderrechten in Nederland en wilde laten weten dat kinderen er nooit alleen voor staan:

“Wanneer je denkt dat het niet goed met je gaat en denkt bij niemand terecht te kunnen, kun je altijd een beroep doen op de burgemeester.”

1 bron: Ontwikkelingspsychologie, Robert S. Feldman, 2013

2 Van der Laan heeft Kinderrechtenambassadeur Maja gesproken en in gesprek met haar deze uitspraak gedaan. Via Huiselijkgeweld.nl is meer te lezen.

KINDERBURGEMEESTERS & KINDERGEMEENTERAADSLEDEN CONCLUDEREN

op de tweede Landelijk Dag van Kinderburgemeesters,
14 oktober 2017 in Delft.

Een Kinderburgemeester is voor ieder kind! Eigen e-mail

Een kinderburgemeester moet geholpen worden.

Een kinderburgemeester moet ook over serieuze onderwerpen meebeslissen.

Een kinderburgemeester moet kunnen samenwerken!

Een kinderburgemeester mag een bedrag krijgen om een plan uit te voeren!

Een kinderburgemeester moet er heel goed bij staan en schikken.

Een kinderburgemeester vormt een team met andere kinderen voor half.

De Kinderburgemeesters moeten meer samen werken en projecten samen doen.

Een kinderburgemeester moet bekendmaken inwoners of hun stad of dorp.

Een kinderburgemeester moet zelf een actie kunnen ondernemen!

Een kinderburgemeester moet ook eens op school vragen wat die voor ideeën hebben!

Wat is het grootste probleem dat de kinderen hebben? Wat zou de oplossing zijn?

Handwritten signatures and initials: Mike, Yente, Mira, and others.

LANDELIJKE DAG VOOR KINDERBURGEMEESTERS

KRNU organiseert samen met een gastgemeente de Landelijke Dag van Kinderburgemeesters (LDvK) rond thema's die kinderen en gemeenten aan kunnen dragen. In 2016 was Aalsmeer de gastgemeente, gevolgd door Delft (2017), Diemen (2018) en Stichtse Vecht (2019).

HOOFDSTUK 3: KINDERBURGEMEESTER ALS SCHAKEL TUSSEN KINDERPARTICIPATIE EN DEMOCRATIE

Ieder kind tussen de 9 en 12 jaar oud kan kinderburgemeester worden, omdat de ontwikkeling van het eigen ik en het verbaal uitdrukken van emoties in deze levensfase centraal staat.

BELANG SAMENWERKING

Uit onderzoek onder zeven gemeenten met een kinderburgemeester blijkt dat de samenwerking met scholen voor het werven van een kinderburgemeester van essentieel belang is.

Het kinderburgemeesterschap kan een kanaal zijn naar de basisscholen van de gemeente en bijdragen aan de burgerschapseducatie. Hoe meer basisscholen hierbij betrokken worden, hoe groter het democratisch bereik.

Door een kinderburgemeestersverkiezing op basisscholen te organiseren, krijgt ieder kind in de gemeente de kans om kinderburgemeester te worden.

Van het kind wordt verwacht, dat zij of hij:

- zich presenteert als ambassadeur van haar of zijn school;
- enthousiast is en luistert naar andere kinderen en de juffen en meesters;
- praat en nadenkt over wat nodig is voor kinderen om op te kunnen groeien, over hoe we met elkaar omgaan en over hoe we voor elkaar kunnen zorgen (zie Kinderrechtenchecklist pagina 4);
- ideeën en onderwerpen verzamelt van haar of zijn school, uit de leerlingenraad of uit de buurt;
- aanwezig is op de vergaderingen van de kindergemeenteraad die één keer in de drie à vier weken na schooltijd plaatsvindt (indien er een kinderraad is);
- informatie doorgeeft aan school, ouders of verzorgers en bestuurders en meewerkt aan het maken van nieuwsberichten voor gemeente, buurt en school;
- haar of zijn taak op zich neemt voor tenminste één jaar en twee maanden;
- toestemming krijgt van de ouders of verzorgers die rekening houden met het programma en de verplichtingen die bij het ambt horen (zie tijdspad pagina 18).

Van elke deelnemende basisschool kunnen 1 of 2 kinderen worden gekozen. Zij zijn de kinderambassadeur(s) van hun school. De kinderambassadeurs van alle scholen uit de gemeente kiezen uit hun midden een kinderburgemeester.

Kindergemeenteraadslid

Marielle: “Ik heb veel doelen en samen is dat één doel: de stad leuker maken voor de kinderen.”

Kindergemeenteraadslid

Max: “Voor oudere mensen die erg alleen zijn wil ik een spelletjesdienst oprichten. Ik vind Rummikub leuk.”

Kindergemeenteraadslid

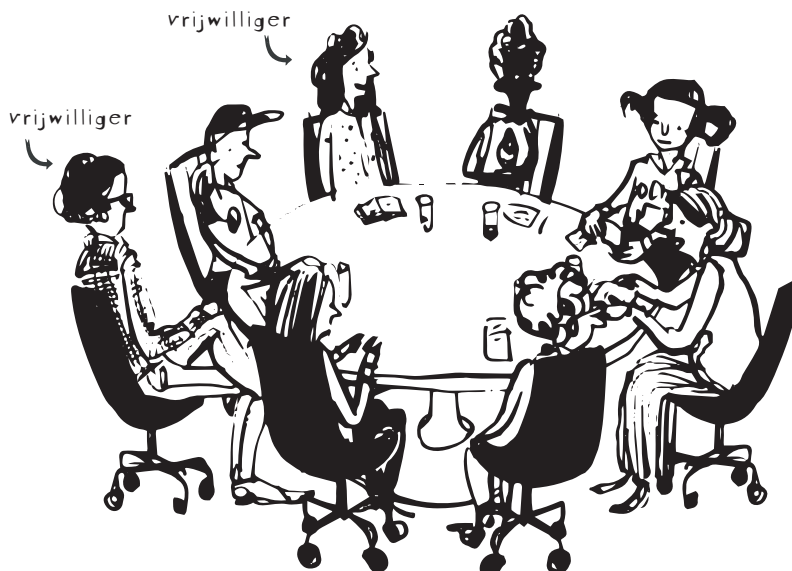
Noa: “Ik wil iets doen voor de armoede: de sportkledingbank starten.”

VERKIEZINGEN OP VERSCHILLENDE BASISSCHOLEN LEVEREN
EEN KINDERGEMEENTERAAD OF KINDERRECHTENAMBASSADEURS

DE KINDERGEMEENTERAAD
OF KINDERRECHTENAMBASSADEURS
KIEZEN EEN KINDERBURGEMEESTER
EN KOMEN REGELMATIG SAMEN

DE KINDERBURGEMEESTER
OVERLEGT MET DE BURGEMEESTER

De gemeente kan ervoor kiezen de ambassadeurs als kindergemeenteraad te installeren. De raad staat de kinderburgemeester bij en vormt een schakel met de kinderen op de school. Zo hebben niet alleen de kinderburgemeesters en de kindergemeenteraad de kans om democratische vaardigheden in praktijk te oefenen, maar kunnen ook de kinderen op school actiever participeren.

“Mooi dat de kinderburgemeesters zich bekommeren om kinderen die minder mogelijkheden hebben om tot ontwikkeling te komen. Samen met gemeenten kunnen we ervoor zorgen dat álle kinderen gewoon mee kunnen doen.” – Maura Lenting

WWW.SAMENVOORALLEKINDEREN.NL

“In Hilversum is het de kindergemeenteraad die als geheel de taak heeft van de kinderburgemeester. Voor onze gemeente is het essentieel om zoveel mogelijk kinderen te betrekken, het draagvlak in klassen en scholen en onder zoveel mogelijk gezinnen zo groot mogelijk te maken. Niet individueel dus, maar echt een groepsgebeuren, met een enorme uitstraling als een olievlek. De ideeën van de kindergemeenteraad die uitgewerkt en opgepakt worden komen terecht in de organisatie. Het is afhankelijk van het soort idee welke collega’s betrokken worden. Om die te bereiken heb ik sinds een jaar een kinderambtenaar die mij ondersteunt en de ingang is in het ambtelijk apparaat. Zeer nuttig, ik kan me nu beter richten op het begeleiden en ondersteunen van de kinderraad. Ik heb daar officieel vier uur per week voor, maar in de praktijk zijn dat er wel meer.

In onze kindergemeenteraad zitten zestien kinderen van acht scholen, dus een duo per school. Dat maakt hen sterker als kinderambassadeur op hun school, ze hebben steun aan elkaar. Ik laat aan de scholen over hoe zij hun leerlingen selecteren, leerkrachten kennen hun leerlingen het beste, vaak wordt er aan de hand van een pitch gestemd. De zestien kinderen kunnen aangeven of zij burgemeester willen worden. Dat is altijd heel spannend en erg leuk met veel ouders op de tribune. De kandidaten pitchten waarom zij de beste kinderburgemeester zouden zijn, vervolgens stemmen de zestien kinderen wie hun burgemeester moet worden. Perfect systeem, nooit jaloezie of ruzie, ze hebben het immers zelf besloten.

De ouders of verzorgers ondertekenen een formulier in verband met de privacywetgeving. Zij geven toestemming dat hun kind op foto’s en social media mag verschijnen.

De kinderen worden in een officiële vergadering geïnstalleerd, de burgemeester neemt hen de eed of belofte af en er worden handtekeningen gezet.”

– Carolien Jansson

communicatieadviseur gemeenteraad Hilversum en begeleider
van de kindergemeenteraad en de kinderburgemeester

MANIFEST

We geven kinderen de ruimte en tijd om na te denken, hun mening te formuleren en hun verhaal te vertellen. We nemen kinderen serieus, luisteren met aandacht en daar waar het kan gaan we samen aan de slag.

Zo kunnen zij oefenen in de wereld waarin zij straks zelfstandig besluiten moeten nemen.

Zo leren wij uit de eerste hand wat er speelt, werken we aan een positief preventief jeugdbeleid én een samenleving waarin volwassenen en kinderen leren met elkaar om te gaan, voor elkaar te zorgen, elkaar te respecteren en te waarderen.

WE DOEN HET SAMEN!

De gemeente _____ ondertekent dit manifest

De Burgemeester

De Kinderburgemeester

Plaats: _____ Datum: _____

HOOFDSTUK 4: HOE ONDERSTEUN JE EEN KINDERBURGEMEESTER EN EEN KINDERGEMEENTERAAD?

De gemeente faciliteert het installatieproces van de kinderburgemeester door het jaarlijks beschikbaar stellen van ambtelijke ondersteuning, middelen en het bewaken van de planning.

Voor ondersteuning wordt bijvoorbeeld een beleidsmedewerker uit de sector jeugd van het sociaal domein beschikbaar gesteld als begeleider van de kinderburgemeester. Zij of hij fungeert als contactpunt richting het college van B&W en collega's werkzaam op de beleidsterreinen waar de kinderburgemeester op adviseert.

Om de kinderen goed te kunnen begeleiden is het van belang dat de begeleider enerzijds bekend is (of wordt gemaakt) met kinderrechten of de Kinderrechtenchecklist. Anderzijds is het noodzakelijk dat zij of hij luistert, nieuwsgierig is, niet direct oordeelt, begrijpelijk informeert en onder gezamenlijke verantwoordelijkheid invulling geeft aan en waakt over de uitvoering van de bijdragen van de kinderen.

De benoemde begeleider wordt door de gemeente gefaciliteerd om de jaarlijkse verkiezing van de kinderburgemeester in samenwerking met de basisscholen te organiseren. Hiervoor bezoekt zij of hij basisscholen en informeert de school en de kinderen in groep 6 en 7 over het ambt van de kinderburgemeester.

Na de verkiezingen installeert het college van burgemeester en wethouders de kinderburgemeester en (eventueel) de kindergemeenteraad. De ouders, verzorgers, familie, leerkrachten en betrokken professionals worden uitgenodigd.

Tijdens de installatie beloven de kinderburgemeester en kinderraadsleden zich in te zetten voor kinderen in de gemeente, voor kinderrechten en met name het recht van kinderen om te participeren in de lokale democratie.

Diezelfde maand vindt de eerste vergadering van de kinderburgemeester en kindergemeenteraad plaats. De begeleider leidt de kinderen door een vaste agenda met open agendapunten en notuleert.

De Kinderrechtenchecklist (pagina 4) biedt een overzicht van de kinderrechten en maakt de samenhang inzichtelijk en plaatst de rechten in de context van het dagelijks leven. Hij is samengesteld door kinderen in de leeftijd van 9 tot 12 jaar en onder advies van hoogleraar Rechten van het kind Jan Willems tot stand gekomen.

(De checklist en andere tools zoals de workshop 'Kinderechtencoach in de gemeente' zijn te vinden via de website www.kinderburgemeester.nl.)

BEGELEIDING

KINDERBURGEMEESTER

1. Bereid het kind voor op het geven van haar of zijn mening, onder andere door toegang tot begrijpelijke informatie te geven.
2. Luister serieus naar het kind en moedig het aan om haar of zijn mening te geven.
3. Onderzoek of het kind zijn mening kan vormen. Geef aan deze mening passend gewicht.
4. Leg het kind uit in welke mate haar of zijn mening wordt meegewogen.
5. Bied het kind de mogelijkheid om te klagen of in beroep te gaan wanneer het niet is gehoord of zijn of haar mening niet serieus is genomen.

(bron: VN-Kinderrechtencomité <https://www.kinderrechten.nl/kinderburgemeesters-staan-voor-kinderparticipatie/>)

Meer goede voorbeelden zijn te vinden via de website WWW.KINDERBURGEMEESTERS.NL

SPEELTUINEN

“Kinderburgemeesters die grote speeltuinen in hun wijk willen realiseren kunnen een beroep doen op Jantje Beton. Op onze website vind je daarvoor een speciale pagina.”

- Dave Ensberg-Kleijkers
Directeur-bestuurder Jantje Beton
WWW.JANTJEBETON.NL

TAKENPAKKET VAN DE KINDERBURGEMEESTER

Een kinderburgemeester vertegenwoordigt kinderen van alle basisscholen in een gemeente. Dit maakt de kinderburgemeester een serieuze partner die meedenkt, meepraat en meehelpt. Uiteraard vraagt dit om een goede begeleiding en communicatiestructuur (zie kader hiernaast en het stappenplan op pagina 15).

De kinderburgemeester:

- is (idealiter) voorzitter van en wordt ondersteund door een kindergemeenteraad die bestaat uit gekozen ambassadeurs van elke deelnemende school;
- vraagt (via de kindergemeenteraad of de ambassadeurs) basisschoolleerlingen naar hun ideeën en wensen ten behoeve van de samenleving en plaatst deze op de agenda van de gemeente;
- bespreekt de agenda (met de kindergemeenteraad en) met de volwassen burgemeester;
- adviseert ongevraagd en gevraagd de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders over zaken die kinderen aangaan;
- bewaakt de voortgang van de afspraken over alle zaken die aan de orde zijn of aan de orde komen.

De kinderburgemeester heeft nadrukkelijk niet slechts een ceremoniële rol bij activiteiten of gebeurtenissen in de gemeente. Uitvoering geven aan kinderparticipatie zoals bedoeld wordt in artikel 12 van het Kinderrechtenverdrag vergt inhoudelijke betrokkenheid.

Een voorbeeld: Als er een nieuwe speeltuin is aangelegd, dan knipt de kinderburgemeester niet alleen het lintje door bij de opening. De kinderburgemeester heeft vooraf actief geparticipeerd in de totstandkoming van de speeltuin, door namens alle kinderen mee te denken over de plek, de inrichting en de veiligheid.

Omdat de wensen en behoeften van kinderen worden meegenomen in het ontwerp van de speeltuin, komt er een betere speeltuin tot stand. Omdat de kinderen bij het proces betrokken zijn geweest begrijpen ze afwegingen die gemaakt zijn, hebben zij geleerd hoe zij hun stem kunnen laten horen en hoe beslissingen worden genomen. Zo ervaren zij hoe je een positieve bijdrage levert aan de omgeving.

Maud (11), kinderburgemeester van de gemeente Veenendaal: “Ik wil ervoor zorgen dat iedereen in Veenendaal zich fijn voelt. Dat klinkt als iets heel groots. Maar met een paar projecten kom je al heel ver. Veenendaal heeft bijvoorbeeld best veel speeltuinen, maar die zijn niet helemaal goed over Veenendaal verdeeld. In sommige wijken zijn veel kleine speeltuinen, maar weinig grote. Dat wil ik gaan veranderen. Ik wil ook dat er meer bloemperkjes komen, zodat het straks wat beter gaat met de bijen. En ik wil ouderen in bejaardenhuizen helpen. Zij voelen zich vaak best alleen. Kinderen kunnen hen opvrolijken door spelletjes met ze te gaan doen. Veel kinderen op mijn school vonden dat goede ideeën. We hebben echte verkiezingen gehouden en ze konden op vijf kinderen stemmen. En mijn ideeën vonden ze gelukkig het best. Nu mag ik een jaar lang goede dingen doen. Voor kinderen en iedereen in Veenendaal.”

Kinderburgemeester Ilias van de gemeente Capelle aan den IJssel in functie.

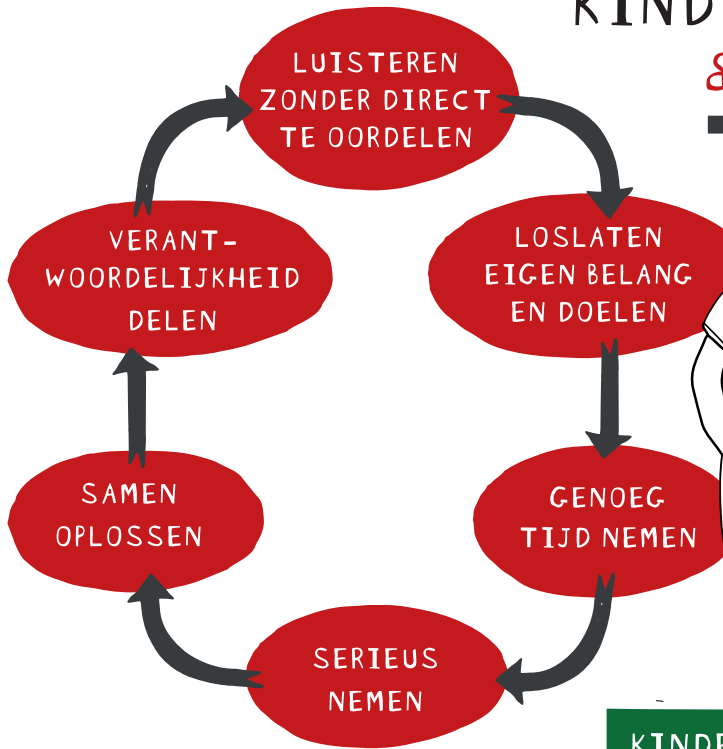
Met regelmaat (bij voorkeur aansluitend aan de kindergemeenteraadvergadering) wordt door de begeleider een gesprek tussen de kinderburgemeester en de burgemeester gepland waarin de bevindingen van de vergaderingen en actieplannen besproken worden.

Het is praktisch om twee vaste vrijwilligers te betrekken bij de bijeenkomsten. Zij kunnen bijvoorbeeld helpen bij de ontvangst, het luisteren naar de verhalen, aanmoedigen relevante zaken te melden in de vergadering, het ondersteunen bij activiteiten en het meefietsen naar bezoeken.

Ilias (11), kinderburgemeester van de gemeente Capelle aan den IJssel: “Het leukst aan kinderburgemeester zijn vind ik het vergaderen. Ik wil graag een sportdag houden met waterspellen, speciaal voor kinderen die niet op een sport kunnen omdat hun ouders daar geen geld voor hebben. Tijdens onze vergaderingen hebben we helemaal bedacht hoe die dag eruit moest zien. Wat wel heel jammer was, was dat die dag uiteindelijk niet door kon gaan omdat het 36 graden was en dat was niet goed voor de gezondheid van ouderen. Ik vond het ook heel erg leuk om samen met de burgemeester naar evenementen te gaan. De lampjes van de kerstboom op het Stadsplein aansteken was heel leuk, net als het openen van de Watervallei. Dat is een speeltuin met watertoestellen in het Schollebos waar kinderen gratis mogen spelen. Capelle doet zulke dingen gewoon. Dat maakt het een hele fijne plek om te wonen. Het enige wat ik nog anders zou willen zien is het verkeer. Het is op plekken waar veel wegen bij elkaar komen soms écht heel druk.”

Oud-kinderburgemeesters die heel graag ‘door willen gaan’ kunnen de nieuwe kinderburgemeesters ondersteunen en adviseren. Ook kunnen zij actief betrokken blijven bij jeugd- (12 tot 16 jaar) en jongerenparticipatie (16 tot 24 jaar) in de gemeente. Een kinderburgemeester is na een jaar in het ambt een kinderrechtspecialist geworden. Daarmee zijn ze kinderrechtenambassadeur voor het leven.

KINDERPARTICIPATIECIRKEL & -PARTICIPATIELADDER

KINDERRECHTEN
NU

KINDEREN WORDT GEVRAAGD MEE TE HELPEN

Volwassenen en kinderen leren met elkaar om te gaan, voor elkaar te zorgen, elkaar te respecteren en te waarderen en waarborgen samen een positief gezond en preventief jeugd beleid.

KINDEREN WORDT GEVRAAGD MEE TE BESLISSEN

De burgemeester werkt samen met de kinderburgemeester. De kinderrechtenNU-coach en de Raad van Kinderrechtenambassadeurs ondersteunen de kinderburgemeester in haar of zijn ambt.

KINDEREN WORDT GEVRAAGD MEE TE PRATEN

De gemeente stelt samen met de basisscholen een Raad van Kinderrechtenambassadeurs en een Kinderburgemeester aan. Zij vertegenwoordigen kinderen in de gemeente en zijn bereikbaar voor hen. Op de Sociale Kinderkaart staan hun contactgegevens.

KINDEREN WORDT GEVRAAGD NA TE DENKEN

De gemeente stelt een KinderrechtenNU-coach aan. Alle kinderen in groep 7 krijgen van de KinderrechtenNU-coach de **workshop KinderrechtenNU in de klas**. Hier leren zij na te denken en te beargumenteren hoe ze met elkaar om moeten gaan en voor elkaar moeten zorgen.

KINDEREN WORDEN GEÏNFORMEERD

De gemeenteraad besluit dat de professionals op school en in de wijk worden voorgesteld aan de kinderen. De Sociale Kinderkaart wordt klassikaal ingevuld zodat de kinderen weten waar ze hulp moeten vragen als het even niet zo goed gaat. Ook de burgemeester en de kinderburgemeester zijn bereikbaar via de Sociale Kinderkaart.

WAT MOET JE WETEN VOOR DE ORGANISATIE VAN DE VERGADERINGEN VAN DE KINDERGEMEENTERAAD

WANNEER: op een vaste middag.

WAAROVER: alle onderwerpen die kinderen aangaan (zie voorbeeldagenda hiernaast).

WAAR: In het gemeentehuis, in een ruimte waar kinderen het liefst aan een ronde tafel kunnen vergaderen en waar een gezond drankje/hapje klaargezet is.

HOE VAAK: Eén keer in de drie weken en zo nodig een extra bijeenkomst als een activiteit daarom vraagt.

HOE VEEL: Gemiddeld tien bijeenkomsten per jaar (rekeninghoudend met schoolvakanties).

HOE LAAT EN HOE LANG: Het is belangrijk om te weten hoelang de kinderen nodig hebben om vanuit school op tijd te kunnen zijn. Doorgaans is de ontvangst om 15.30, start de vergadering om 15.45 en duurt de vergadering anderhalf uur.

VOORBEELD 'VASTE' AGENDA VERGADERING KINDERGEMEENTERAAD

Gemeente .....

BIJENKOMST KINDERGEMEENTERAAD

Datum: .....

Plaats: .....

Aanwezig: .....

(namen van de kinderen en van de volwassenen)

AGENDA KINDERGEMEENTERAAD

1. Welkom
2. Afspraken van de actielijst doornemen
3. Nieuws uit ... de wijk, de gemeente, de provincie, Nederland, Europa, de wereld en over het heelal
4. Schoolberichten
5. Activiteiten kinderburgemeester en kindergemeenteraad
6. Nieuwe afspraken
7. Rondvraag
8. Datum volgende bijeenkomst
9. Afsluiting

SUGGESTIE TIJDSPAD KINDERBURGEMEESTER EN KINDERGEMEENTERAAD

TUSSEN JUNI EN SEPTEMBER

- Werving van kandidaten voor het kinderborgemeesterschap en de kindergemeenteraad op de basisscholen.
- Verkiezingen van de kinderambassadeur (en eventueel de 'hulp-ambassadeur'). De kinderambassadeur is automatisch kandidaat voor de kindergemeenteraad.
- Kandidaten worden door de deelnemende basisscholen bekendgemaakt aan de gemeente.

OKTOBER

- Eerste bijeenkomst kandidaten kindergemeenteraad. De kandidaten kiezen de kinderborgemeester uit hun midden en krijgen een training (KinderrechtenNU en ProDemos bieden programma's).
- Bijeenkomst huidige kinderborgemeester en kinderraadsleden en kandidaten voor overdracht van kennis en ervaring.

NOVEMBER

- Installatie kinderborgemeester en kinderraad in de raadszaal van het gemeentehuis (rond 20 november 2019, de internationale Dag van de Rechten van het Kind).
- Eerste vergadering kindergemeenteraad in de gemeente.

DECEMBER

- Tweede vergadering / overleg kinderborgemeester en burgemeester (dit overleg vindt bij voorkeur steeds aansluitend aan de vergadering van de kindergemeenteraad plaats).

JANUARI

- Derde vergadering / overleg kinderborgemeester en burgemeester.

FEBRUARI

- Vierde vergadering / overleg kinderborgemeester en burgemeester.

MAART

- Vijfde vergadering / overleg kinderborgemeester en burgemeester.

APRIL

- Zesde vergadering / overleg kinderborgemeester en burgemeester.

MEI

- Zevende vergadering / overleg kinderborgemeester en burgemeester.
- De kinderborgemeester ontvangt een uitnodiging voor de *Landelijk Dag van kinderborgemeesters*, die plaatsvindt in september of oktober 2020.

JUNI

- Achtste vergadering / overleg kinderborgemeester en burgemeester.

SEPTEMBER

- Negende vergadering / overleg kinderborgemeester en burgemeester.

OKTOBER

- *Landelijke Dag van Kinderborgemeesters.*
De Landelijke Dag van Kinderborgemeesters wordt jaarlijks (normaliter) begin oktober georganiseerd. Op deze bijeenkomst komen alle kinderborgemeesters uit het land samen om ervaringen uit te wisselen en verbeterpunten kenbaar te maken. KinderrechtenNU ondersteunt kinderborgemeesters hierin door onderwerpen en verbeterpunten te inventariseren en hierover terug te koppelen naar de gemeenten. De nieuwe inzichten die deze dag oplevert dragen bij aan een voorspoedige start van de nieuwe kinderborgemeester.
- Tiende vergadering / eerste ontmoeting nieuwe en oude raad / voorbereiding overdracht / overleg kinderborgemeester en burgemeester.

Let op! Kinderen geven aan minimaal één keer in de drie weken te willen vergaderen. Kinderen verliezen betrokkenheid als er te weinig bijeenkomsten zijn.

VOORBEELD VERKIEZINGEN KINDERAMBASSADEUR(S) VAN DE BASISCHOOL

Elke derde dinsdag van september is het Prinsjesdag. Op Prinsjesdag komt de koning in de Gouden Koets naar het Binnenhof in Den Haag om in de Ridderzaal de troonrede voor te lezen. In de troonrede vertelt de koning hoe het met Nederland gaat en gaat hij in op de belangrijkste plannen van de regering voor het komende jaar. Alle ministers, staatssecretarissen en leden van de Eerste en Tweede Kamer zijn ook in de Ridderzaal aanwezig. Veel oranje boven, hoedjes en het koffertje van de minister van Financiën. Dat is waar het op Prinsjesdag om draait.

SCHOOLREDE

Elke Prinsjesdag leest de directeur van de school de 'schoolrede' voor. In de schoolrede vertelt de directeur hoe het met de school gaat en wat de plannen zijn voor het komende schooljaar. Het gaat over het schoolwerkplan, het jaarverslag van de leerlingenraad en de werkzaamheden van de kinderambassadeur, de sfeer op school, de betrokkenheid van de ouders en verzorgers, de vakanties, de jeugdarts, de schoolmaatschappelijk werker, de juffen en de meesters, over samenwerken in de groepen en andere zaken. Het gaat ook over de verbeterpunten in het komende schooljaar, de komende verkiezingen van de kinderambassadeur en de leerlingenraad. Alle kinderen van groep 6, 7 en 8 zijn aanwezig. Daarna vinden de verkiezingen plaats.

's Middags gaat de minister van Financiën met een speciaal koffertje naar de Tweede Kamer om daar de rijksbegroting en de miljoenennota aan te bieden aan de Tweede Kamer. In dat koffertje zit in ieder geval de miljoenennota, de samenvatting van de rijksbegroting en de begrotingen van de ministeries. De overige stukken worden apart bezorgd.

Misschien heeft de directeur nog een speciaal koffertje met een nota voor de leerlingenraad?

De directeur wenst de leerlingen een leuke verkiezingsdag!

DE VERKIEZINGEN

Maak met de kinderrechtenintroductie ‘Wat heeft ieder kind nodig om veilig, gezond en gelukkig op te groeien?’ een start van de verkiezingen. Kinderen denken na over wat daar voor nodig is en spreken zich daarover uit. En daaropvolgend de vragen ‘hoe gaan we met elkaar om, hoe zorgen we voor elkaar en hoe kunnen we elkaar helpen?’

Neem met de kinderen van tevoren door wat er van hen verwacht wordt als zij zich beschikbaar stellen (zie hoofdstuk 3 pagina 9)

Geef de leerlingen een opdracht in de klas of mee naar huis: **schrijf in een brief waarom je wel of geen kinderambassadeur wilt worden. In die brief schrijf je ook waarom je het wel of niet belangrijk vindt dat er kinderambassadeurs zijn, ook als je jezelf niet verkiesbaar stelt.**

Naam: .....

Ik wil kinderambassadeur worden omdat .....

Wanneer ik gekozen word ben ik wel / niet kandidaat kinderburgemeester

Ik wil geen kinderambassadeur worden omdat .....

Ik vind het wel / niet belangrijk dat er kinderambassadeurs zijn omdat .....

Uit die brieven komen de potentiële kandidaten naar voren, die voor de klas hun brief voorlezen en vertellen waarom zij vinden dat ze de geschikte kinderambassadeur zijn.

De kandidaatnamen worden op het bord geschreven. De kinderen krijgen een stembriefje waarop ze hun stem kunnen uitbrengen. (Wellicht een verkiezingslijst met een stembiljet en rood potlood!) Heel spannend als de stemmen worden voorgelezen, geturfd en geteld.

Zie eventueel als leidraad de Kinderrechtenchecklist op pagina 4.

UIT EEN VERSLAG:

Er moest een tweede verkiezingsronde gehouden worden om de kinderambassadeur te kiezen. De gekozen kinderambassadeur heeft een warm onthaal gekregen door een luid gejuich en een groot applaus. De kandidaat die niet gekozen werd is nu de hulp-ambassadeur.

De kinderambassadeur en de hulp-ambassadeur zijn naar de directeur gegaan om het goede nieuws over hun ambassadeurschap te vertellen.

Het nieuws verscheen direct op de schoolwebsite!

Uit de sollicitatiebrieven komt meestal al duidelijk naar voren welke aandachtspunten er leven bij de kinderen. Zaken die kinderen graag verbeterd zien. De gekozen ambassadeur noteert de aandachtspunten die door de groep zijn gekozen om te overleggen met de gemeente via de kindergemeenteraad.

De gegevens van de nieuwe kinderambassadeur worden gemaïld naar de contactpersoon van de gemeente.

HOOFDSTUK 5: VOORBEELDMOTIE KINDERRECHTEN EN KINDERPARTICIPATIE

DOEL MOTIE:

- Aanstellen KinderrechtenNU-coach
- Benoeming kinderburgemeester

Voorstel motie voor raadsleden van gemeenten in Nederland om te komen tot het installeren van een kinderburgemeester en het aanstellen van een KinderrechtenNU-coach teneinde kinderparticipatie te borgen in gemeentelijk beleid en uitvoering.

Constateerend dat:

- de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties het Verdrag inzake de Rechten van het Kind heeft aanvaard (20 november 1989);
- Nederland partij is bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind sinds 8 maart 1995;
- Nederland daarmee gehouden is aan de uitvoering van artikel 12 Participatie en hoorrecht: 'Het kind heeft recht om zijn of haar mening te geven over alle zaken die het kind aangaan. De overheid/overheden zorgt/zorgen ervoor dat het kind die mening kan uiten en dat er naar haar of hem wordt geluisterd. Dit geldt ook voor gerechtelijke en bestuurlijke procedures' (bron: De staat van jeugdparticipatie in Nederland, Verwey-Jonker Instituut, 2016);
- de gemeenten door een stelselwijziging de verantwoordelijkheid hebben gekregen voor alle zorg voor jeugdigen en ouders binnen hun grenzen (Jeugdwet, 2015);
- uit een onderzoek naar de staat van jeugdparticipatie in Nederland blijkt dat kinderparticipatie, in vergelijking met jongerenparticipatie in Nederlandse gemeenten nog in de kinderschoenen staat (bron: De staat van jeugdparticipatie in Nederland, Verwey-Jonker Instituut, 2016);
- Nederland zich handhaaft op de zesde plek op de ranglijst die meet hoe kinderrechten mondiaal worden nageleefd (Kids Rights Index 2019);
- Nederland zich op deze mondiale ranglijst (slechts) bevindt op de 51e tot 61e plek waar het gaat om kinderparticipatie (Kids Rights Index 2019);
- het Kinderrechtencollectief in zijn inbreng voor de rapportage aan het VRK-Comité in Genève wijst op het gebrek aan kennis over kinderrechten en het feit dat betekenisvolle participatie van kinderen en jongeren niet geborgd is in beleid en praktijk (Inbreng op de List of Issues Prior to Reporting, 1 juli 2019).

Overwegende dat:

- kinderp participatie bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen, in het bijzonder aan de ontwikkeling van hun zelfvertrouwen, zelfrespect en sociale verantwoordelijkheid, en meer in het algemeen aan morele, sociale en emotionele ontwikkeling;
- in het wetsvoorstel Burgerschapsonderwijs voor primair en voortgezet onderwijs (2018) is opgenomen dat het onderwijs kinderen kennis en respect moet bijbrengen over de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en kinderen moet laten oefenen in vaardigheden die ze nodig hebben om deel te kunnen nemen aan de samenleving;
- het de gemeenten niet ontbreekt aan goede wil maar veel meer aan kennis, vaardigheden, goede voorbeelden en praktische ondersteuning in een krachtige en duurzame implementatie van kinderrechten (2016, Verweij Jonker);
- een aantal gemeenten (45) een kinderburgemeester en/of kindergemeenteraad heeft geïnstalleerd;
- de kinderburgemeesters op de Landelijke Dag van Kinderburgemeesters een Manifest hebben opgesteld 'Wij doen het samen' (Delft, 2017, Diemen, 2018);
- de implementatie en borging van kinderp participatie bij elke gemeente versneld kan worden door het aanstellen van een regisseur in het sociaal domein jeugd en ambassadeur op het gebied van kinderrechten en kinderp participatie.

Concluderende dat:

- KinderrechtenNU beschikt over een netwerk, expertise, praktijkervaring en instrumenten die de implementatie van kinderp participatie kan versnellen.

Adviseren wij:

- Over te gaan tot de aanstelling van een KinderrechtenNU-coach en de aanstelling van een kinderburgemeester onder begeleiding van KinderrechtenNU.

WAAROM KINDERPARTICIPATIE BELANGRIJK IS

Van kinderen horen wij of voorzieningen en bescherming voldoende en toereikend zijn. Daarmee zorgen we voor een preventief en kinderrechtenproof beleid.

NEDERLANDS GENOOTSCHAP VAN KINDERBURGEMEESTERS

EEN NIEUWE STICHTING VOOR KINDERBURGEMEESTERS EN KINDERPARTICIPATIE

Het doel van de Stichting Nederlands Genootschap van Kinderburgemeesters is het bevorderen van de aanstelling van kinderburchemeesters, kindergemeenteraden en daarmee kinderpacticatie en kinderrechten in alle Nederlandse gemeenten te verwezenlijken. Dat doen we samen met de overheid, instanties en organisaties die bereikbaar zijn voor kinderen, luisteren naar kinderen en samen met kinderen aan de slag gaan waar nodig is. Zie voor verdere informatie onze website Kinderburgemeesters.nl voor voorbeelden uit de praktijk en ongevraagde en/of gevraagde informatie voor kinderen, kinderburchemeesters en hun begeleiders.

Kinderburchemeesters bijeengekomen tijdens de tweede Landelijk Dag van Kinderburchemeesters op 14 oktober 2017 in Delft

Kinderburchemeesters bijeengekomen tijdens de derde Landelijk Dag van Kinderburchemeesters op 14 oktober 2017 in Diemen

KinderrechtenNU, het Nederlands Genootschap van Burchemeesters, de Vereniging van Raadsleden, de Wethoudersvereniging, de Vereniging van Griffiers en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten vormen de Raad van Advies voor de Stichting.

Ben jij kinderburgemeester?

Hoe gaat het in
jouw gemeente?

Ja

KINDER
RECHTEN
PROOF

MET DANK AAN:

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Nederlands
Genootschap
van Burgemeesters

Nederlandse Vereniging
voor Raadsleden

Wethoudersvereniging

VERENIGING
VAN GRIFFIERS

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

UITNODIGING AAN ALLE GEMEENTEN MET EEN KINDERBURGEMEESTER EN/OF KINDERGEMEENTERAAD

Beste kinderburgemeester, kindergemeenteraadsleden,
kinderrechtencoach, begeleider, beleidsambtenaren,
raadsleden, wethouders en burgemeester,

Wij nodigen u uit om 'kinderparticipatie en kinder-
rechten' in uw gemeente in beeld te brengen op de site
kinderburgemeesters.nl.

Een eigen verhaal dat u allen kunt ondertekenen.

Stuur een samenvatting van beleid, organisatie en
opbrengsten samen met twee of drie foto's en een link
naar uw website naar info@kinderburgemeesters.nl.

EEN INITIATIEF VAN:

Nederlands Genootschap van Burgemeesters
Wethoudersvereniging
Nederlandse Vereniging voor Raadsleden
Ministerie van Binnenlandse Zaken
Vereniging van Griffiers
KinderrechtenNU

Nederlands Genootschap van Kinderburgemeesters
Nederlandse Vereniging voor Kinderraadsleden

**SAMEN
STERK
ZONDER
STIGMA**

papier
pixels
projecten

Sam&

DEMOCRATIE
in actie

**KINDER
RECHTEN
NU**